

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar (Ds 2015:17)

Avskaffande av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen

Arbetsgruppen föreslår att begränsningen av förmånstiden med sjukpenning på fortsättningsnivå till 550 dagar ska avskaffas. Dessutom föreslås att bestämmelsen om att inte ha rätt till sjukpenning under de tre första kalendermånaderna efter en period med sjuk- eller aktivitetsersättning avskaffas. Förutom sjukpenning avser dessa förändringar även rehabiliteringspenning, sjukpenning i särskilda fall och rehabiliteringspenning i särskilda fall. De nya reglerna ska enligt förslaget träda i kraft den 1 januari 2016.

Saco:s synpunkter

Även om intentionerna med förslaget är goda så leder en avskaffad tidsgräns till längre sjukpenningperioder och minskad återgång i arbete i ett läge där sjukskrivningarna kraftigt ökar. Saco menar att många av de problem som tidsgränsen medför kan hanteras på annat sätt. Det kan ske genom ett fortsatt arbete med att utveckla sjukskrivningsprocessen och genom tidiga insatser för att förbättra förutsättningarna för återgång i arbete. Den bortre tidsgränsen fungerar som en drivkraft för tidiga insatser för återgång i arbete för samtliga aktörer som är inblandade i sjukskrivningsprocessen. Samtidigt måste den bortre tidsgränsen upplevas som rimlig. Undantagsreglerna fyller här en viktig roll. Det är orimligt att personer som fortfarande är sjuka utförsäkras och blir hänvisade till socialtjänsten. Det är också viktigt att sjukskrivningsprocessen är tillräckligt flexibel för att undvika fall där individen är för frisk för sjukpenning men samtidigt för sjuk för att arbeta. Saco tycker sammantaget att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen fyller en viktig funktion, men att sjukskrivningsprocessen måste utvecklas ytterligare för att undvika orimliga fall där sjuka blir utan ersättning.

Viktigt med tydliga signaler

Motivet till att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen infördes var att förhindra människor med ohälsa från att fastna i onödigt långa och passiva sjukskrivningsperioder. Ju längre ett sjukfall pågår desto mindre är sannolikheten att den sjukskrivne återkommer i arbete, vilket är negativt för såväl individ som samhälle. Detta samband har bekräftats både i svensk och i internationell forskning, vilket också konstaterades av den tidigare Socialförsäkringsutredningen (SOU 2006:86).

Eftersom sjukpenning i första hand ska vara en ersättning för tillfällig arbetsförmåga till följd av sjukdom så måste det finnas processer som

Tiina Kangasniemi
Samhällspolitiska
avdelningen
08-613 48 06
tiina.kangasniemi@saco.se

Sveriges akademikers
centralorganisation
Box 2206
103 15 Stockholm
Besök: Lilla Nygatan 14
Tel växel: 08-613 48 00
Fax: 08-24 77 01
E-post: kansli@saco.se
www.saco.se

effektivt verkar för att individens arbetsförmåga återställs i den mån det är möjligt. I det avseendet är det bra med en bortre tidsgräns att förhålla sig till. Inte bara för individen, utan för alla aktörer i sjukskrivningsprocessen som arbetar för att få personen tillbaka i arbete innan tidsgränsen nås. De fasta tidsgränserna i sjukförsäkringen syftar alltså till att ge drivkrafter för den sjukskrivne, försäkringskassan, sjukvården och arbetsgivaren att agera snabbare. Att tidiga, effektiva och relevanta insatser är viktiga för att få sjukskrivna tillbaka i arbete, ställer sig de flesta bakom. Samtidigt visar forskning från Inspektionen för socialförsäkringen att tidiga insatser som sätts in för dem som inte har behov av rehabilitering kan verka kontraproduktivt och istället förlänga sjukfrånvaron. En effektiv selektering för att hitta dem som gynnas av tidiga insatser är därför nödvändig. Det är i dessa avseenden sjukskrivningsprocessen i första hand måste utvecklas.

Sjukskrivna som når den bortre gränsen i sjukförsäkringen ges möjlighet att delta i programmet arbetslivsintroduktion (ALI) hos arbetsförmedlingen och som är en förberedande insats inom arbetslivsinriktad rehabilitering. Arbetsförmedlingen rapporterar att för dem som skrevs in i programmet 2010-2013 så var 11 procent i arbete eller reguljär utbildning 90 dagar efter avslutat program. Motsvarande siffra efter 270 dagar var 17 procent. Arbetsförmedlingen betraktar detta som ett positivt resultat.

Mycket talar därför för att en avskaffad bortre tidsgräns kommer att leda till längre sjukskrivningstider och att färre återgår i arbete, vilket gör att sjukfrånvaron totalt sett kommer att öka över tiden. Det innebär i så fall att kostnaderna för sjukfrånvaron kommer att öka mer än nödvändigt. I förlängningen kan det leda till krav på åtstramningar och försämrade grundtrygghet i sjukförsäkringen. Det är en utveckling som Saco vill undvika. Att mjuka upp försäkringen i tider när sjuktalen ökar samtidigt som de bakomliggande orsakerna till stor del är oförklarade är inte ett steg i riktning mot en långsiktigt hållbar sjukförsäkring. Saco är därför kritisk till att den bortre gränsen helt tas bort innan bristerna i nuvarande system är åtgärdade.

Viktigt att utveckla sjukskrivningsprocessen

Det är viktigt att understryka att den bortre tidsgränsen måste upplevas som rimlig, vilket betyder att sjukförsäkringen måste ge utrymme för flexibilitet och individuella bedömningar. Tidsgränsen får heller inte innebära att någon behöver lämna sjukförsäkringen innan alla relevanta åtgärder har vidtagits för att återställa arbetsförmågan så långt som möjligt. I det avseendet kan det vara värt att notera att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen redan idag inte gäller alla sjukfall. Omkring 10 procent av alla sjukfall som passerar dag 364 undantas från huvudregeln på grund av att den försäkrade exempelvis har en allvarlig

sjukdom. Undantagsreglerna i socialförsäkringsbalken anger således ramarna för när det är rimligt att avvika från huvudregeln och därför bli befriad från den bortre tidsgränsen. Dessa bedömningskriterier har utvecklats under senare år men skulle kunna utvecklas ytterligare för fall där det kan anses rimligt. Det är heller inte uppenbart att nuvarande tidsgräns är optimal eftersom vissa sjukdomstillstånd tar lång tid att återhämta sig från och därför är svåra att tidsbestämma. Sverige är inte unikt med att ha en bortre tidsgräns i sjukförsäkringen. De flesta länder i Europa har det idag, vilket även gäller övriga nordiska länder. Fokus bör istället ligga på att utveckla sjukskrivningsprocessen för att så få som möjligt ska komma att beröras av den bortre gränsen.

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (SOU 2015:21) föreslår exempelvis förändringar på hur sjukförsäkringen kan utvecklas och hur förutsättningarna för återgång i arbete kan förbättras. Här finns det en bred parlamentarisk uppslutning runt åtgärder som kan genomföras i syfte att underlätta återgång i arbete och som reducerar långa sjukskrivningsperioder. Till exempel menar kommittén att det förstärkta samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ska tidigareläggas så att insatser sätts in senast efter 15 månaders sjukskrivning för dem med behov av arbetslivsinriktad rehabilitering. Detta är förslag som Saco ställer sig bakom.

Sveriges akademikers centralorganisation

Robert Boije

Thomas Andrén